

ՀԱՆԴԻՍ

ԿԻՍՍՄՍԵԱՅ

Ե.Ջ.ԳԵՅԻՆ ԵՌՈՂՂԱԿԱՆ

ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԽԱՐԱԿԻՐ	ՏՆՕՐԷՆ
Մ . Բ . Ի-ԲԷՆՔԱՆ	Հ . Ս . ԼՆՃԱՆՔԱՆ
ՇՐՋԱՆ Գ . ԹԻՒ 15 . 1863 ՕԳՈՍՏՈՍ 1 .	

ԵՌՈՂՂԱԿԱՆ

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶՈՒԹԻՒՆ . ԼՄԻ՝ . ԳԷ՝ ԲԷ՝ 14

Կարգն է խօսել սեռի վրայ : այսինքն թէ ա-
ղանց և կանանց ընելիք մարմնամարզն ինչ տարբե-
րութիւն ունի և ունենալու է :

Մարդուն և կնոջ կազմուածքին մէջ խիստ մեծ
տարբերութիւն կայ , և այս տարբերութիւնը ծննդեան
օրէն կտեսնուի , և առաւել կաւելնայ թէ որ կինը
մարդուն նման մարմնական զանազան կրթութիւննե-
րէն հեռու կենայ . ըսածիս հաստատութեանը համար
պէտք է դիմել Պատմութեան , ուր այսպէս կհօսեմ
Պ . ԲԷՆՔԱՆ .

“Եթէ կանայք մարդոց նման աշխատէին և իրենց մարմինը կրթութեամբ ուժովցընէին, ոչ միայն ֆիզիգապէս մեծ յառաջագիմութիւն պիտի ընէին, այլ և բարոյապէս: Տես վայրենի կանայքն Մերիկայի, որոնք իւրաքանչիւր ամուսնոյն աշխատութեանցը և վտանգներուն ընկերացած են, անոնց նման անտառներն ժամանակ անցընելով և ամեն կատաղի անասնոց դէմ պատերազմելով՝ երբեմն իրենց լոշուած իրձիթնին ձմեռուան սաստկութենէն պատմպարելու և երբեմն մոռնող ճարելու համար: “Այնպէս աչքէ անցընենք բոլոր գիւղացի կիներն, որոնք արեւէն սեցած են, և մարմիննին զանազան աշխատութեամբ ուժովցած ու կարծրացած են. — ասոնցմով չպիտի համոզուինք որ մարմնական մի և նոյն կրթութեանց սովորութիւնն առանց երկու սեռին մէջ եղած բնական տարբերութիւնը եղծելու, քիչ շատ կրնայ իւրար մօտենալ”:

Ուստի թէ կանանց և թէ արանց մարմնական կրթութեանց օգտակարութիւնը որոշելէն յետոյ՝ սովորինք թէ ինչ տեսակ ըլլալու է սեռին նկատմամբ:

Կանանց յատկացեալ կրթութիւններն պէտք է կրաւորական ըլլան. որովհետեւ նորին շարժիչ դրութիւնը ներգործական կրթութեանց չյարմարիր. բայց որչափ կըսեմք թէ կանանց և արանց կրթութիւնները տարբեր ըլլալու են, ի վերայ այսր ամենայի մոռնալու չէ սա ամենակարեւոր կէտը թէ պէտք է նաև վարուիլ ըստ կազմուածքի, բնութեան, հասակի, սովորութեան և այլն:

Գեղեցիկ սեռին մարմնամարդութեան բնաւ սովորութիւն չունենալէն նրբաւի ցաւալի հետեւութիւններ տեսնուած են և կտեսնուին ամեն օր: Դուստուրեալն Եւրոպա ծանալելով այս օգտակար սովոր-

դուժեան մարդուս առողջութեան ըրած բարի ազդեցութիւնները, ամեն ջանք ու միջոց ի գործ դրած է զանի յառաջ տանելու, ուր այսօր ամեն հասակ, այր, կին, տղայ, երիտասարդ և վերջապէս ծեր, բոլորն ալ այս օգտակար սովորութեան կհետեւին, որոց վերայ պիտի խօսիմք խնդրոյս վերջը:

Մինչև հիմա սովորեցանք մարմնամարդութեան պատմութիւնը, առողջութեան վրայ ըրած ազդեցութիւնները. ուստի հիմա սկսինք ըստ կարգի քննել թէ քանի տեսակ մարմնամարդութիւն կրնայ լլլալ:

Մարմնամարդութիւնը զանազան ճիւղեր ունի, բայց մենք առողջաբանութեան վերաբերեալներուն վրայ խօսելով պիտի բաւականանանք, որոնք են ներգործական, կրաւորական և խառն, որ երկու առաջիններէն բաղկացեալ է:

Ներգործական Մարմնամարդութիւն

Ըրդէն ներգործական բառին նշանակութենէն ալ կհասկցուի թէ այս տեսակ կրթութիւնը զօրաւոր է:

Ես ալ նոյնպէս զանազան ճիւղերէ բաղկացեալ է, ինչպէս

Ը: Բաւել: — Ըրդէն ամեն մարդ գիտէ թէ քալելով մարդս ուղած տեղն կրնայ երթալ. երանի էր թէ ամեն ոք կարող լլլար որոշելու, զատելու իր ամեն գացած տեղն, քանի քանիներ ոտքերնի իրենց կրից գերի ընելով անխոհեմութեամբ, և կոյր զկուրպն կերթան մինչև խորխորատն իյնալու:

Հոս դարձեալ խնդրոյն նպատակէն, չհռանալու համար, քալելուն բարոյական մասին վրայ խօսելնքնիս ուրիշ անգամի թողլով, տեսնենք թէ քալելը ինչ ազդեցութիւն ունի մարդուս առողջութեանը վրայ:

Քալելին մարդուս ընելիք առաջին, ամենապարզ
 չիւրին և առողջարար իրժուժիւնն է, որով ոչ մի-
 այն ոտքերնիս այսինքն վարի անդամներն գործողու-
 թեան մէջ են, հապանաւ բոլոր մարմինը, որ ամեն
 մէկ քայլին, մէկ աջ և մէկ մ'ալ դէպ ի ձախ կողմն
 կերթայ. քալելու ժամանակնիս գլխաւորապէս ոտից
 միսերն կազտիկնան, որով արգանդի մէջ գտնուող
 աղիքներն ալ կշրթին: Շնչառութեան և արեան
 շրջանի պաշտօնները կանոնաւոր կերպիւ կգործեն և
 կարագանան. այս կրթութեան մէջ այսինքն քալելու
 ատեն վերի անդամներն կամ ձեռքն ալ կշարժին, ու-
 բոնց նպատակն է մարմնոյն հաւասարակշռութիւնը
 պահել:

Քալելուն առողջութեան վրայ ըրած ազդեցու-
 թիւնը կփոփոխի ըստ տեղւոյն, այսինքն քալելու տե-
 ղւոյն ուղիղ, ծուռ, կակուղ, կարծր, և շարժող
 ըլլալէն, վեր ելելէն և վար իջնելէն. զորօրինակ վեր
 ելելու ժամանակ, առաջին անգամի քայլը առնելու
 համար գործածուած ոտքն կորութիւն ունենալու է.
 նոյնպէս երկրորդնալ իրստ զօրաւոր կամ ուժով
 ըլլալու է հողէն զատուելու և մարմինը դէպ ի յա-
 ուջ տանելու համար: Եւս գործողութեան մէջ
 գլուխը դարձնող միսերը իրենց բոլոր ուժը կուրծքին
 վրայ կեդրոնացնելուն համար է, որ շնչառութիւնը
 կնեղուի և սովորականէն աւելի կարագանայ:

Նոյնպէս իջնելու ատեն, զի մարմինը տեղւոյն
 ծուռութեան պատճառաւ միշտ առաջ կրթալ ուղե-
 լով, կունակի բոլոր միսերն կալզտիկնան. ծուռու-
 մուռ տեղի մը վրայ քալելու ատեն մարմնոյն բոլոր
 միսերը գործողութեան մէջ կմտնեն:

Եւս համառօտ տեսութենէն կհասկցուի, որ
 քալելն որչափ որ առ երեսս պարզ բանի մը տեղ

կորուի, այնպէս չէ, ուստի նոյնպէս այս ալ պէտք է որ որոշուի ըստ հասակի, արուեստի և վերջապէս ըստ տեղւոյն :

Մուղջութեան նկատմամբ մեծ տարբերութիւն կայ կէս կամ երկու ժամ քայլելու միջոցի մէջ :

Հատ մարդիկ իրենց արուեստին պատճառաբոլոր օրերնին նստուկ անցընելու սովորած ըլլալով ամենաթեթեւ շարժում մը զիրենք կ'ոգնեցնէ, քայլելու եղանակն անգամ կ'ոճոնան, և այն ժամանակը միայն ուղեղն աշխատելով բոլոր միւս պաշտօններն կտկարանան. բայց գիտնալ պէտք է, ինչպէս շատ անգամ առիթ ունեցած ենք, և պիտի ունենամք ըսելու թէ մարդիկ իրենց առողջութեան այն թանկագին գանձը ունենալու համար պէտք է որ աշխատին թէ բարոյապէս և թէ ֆիզիքապէս. ուստի մարմնական կրթութիւնը անհրաժեշտ է այսպիսեաց. և թէ որ առջի անգամներն յոգնին, կամ իրենց գէշ գայ, նախ քիչէն սկսելու են և հետզհետէ աւելցնեն, մինչև որ փախաքով, կամօք և ուրախութեամբ ընելու աստիճանին հասնին :

Վախնի դարուց երեւելի բժիշկներուն՝ ջղաշին հիւանդութեանց ենթակայ եղող կանանց համար տուած դեղերուն առաջինն էր մարմնական կրթութիւնը :

Հատ մարդիկ* այս դրութեամբ չափազանց կը գիրնան, որ հիւանդութեան նշան է. ասոնց համար հետեւեալ ամենապարզ միջոցն առաջին դարման մը կրնայ համարուիլ կըսէ առողջաբան Պ. թուովընէլ. այսինքն՝ ամառները առաւօտուն պէտք է խիստ կանուխ ելնեն, և ոտքով մէկ ու կէս ժամուան տեղ

* Վստուկ ժամանակ անցընողներն :

մը երթան ու դառնան թեթեւ նախաճաշիկ մ'ընեն . այսինքն՝ քիչ մը կաթ և պտուղ , և ամեն երեկոյ փոքրը ինչ պտտել :

Առողջաբանութիւնը մի և նոյն խրատը կուտայ ակորժակ չունեցողներուն ալ , կերակուրնին քիչ մը աւելի անդարար ըլլալու պայմանաւ :

Քալէն խիստ առողջարար կրթութիւն մ'է , որ ամեն հասակի , ամեն կազմուածքի , մէկ խօսքով՝ ամեն բնաւորութեան կ'յարմարի :

Ամիսներով հիւանդ պառկողներն բժշկուելէն յետոյ իրենց բնական յատկութիւններն ձեռք բերել կարող չեն , քանի որ պտտելու չակին : Ա երջապէս քալելն ամեն տեսակ ջղային հիւանդութեանց գրեթէ օգտակար է , մանաւանդ անոնց , որոնք ջղային դրութեան չափազանց գրգռութենէ յառաջ եկած են : Քալելով մարդու տխրութիւնը կ'իարատի , մտաց վրդովմունքներն կ'սաղաղին , մարմինը կ'զօրանայ , և ուր անպատմելի ուրախութիւն և առողջարար բերկրութիւն չզգար կանանչ և դալարագեղ դաշտի մէջ պտտելու ժամանակ . ուսկից կ'առնուն մարմնական կուրօքն , մտաց նորանոր ծնունդն , բանաստեղծական անմահ գիւտերն , և այլն :

Բ. Յարկէ : Եսկա մարդուս բնական չէ , և հետեւաբար ինչպէս յայտնի է խիստ քիչ անդամ պէտք կունենամք . այս կրթութիւնը ինքնին յօդնեցընող ըլլալով , միայն տղայոց կ'յարմարի , զի կատարելութեան , մանաւանդ ծերութեան տառնն դժուար և գրեթէ անկարելի է : Այս կրթութենէն մարդուս մարմնոյն ըսած բարի ազդեցութիւններէն աւելի վտանգ հասնելուն , աւելի աղէկ է հեռու կենալ , մանաւանդ անոնց որ բնաւ սովորութիւն չունին և կամ հիւանդ են :

Գ. ՍԵԼԷՆՆԱՅԱՆ ԲԱՆԱԼ ՔԱՂԵՐՈՒ և ցատկերու
մէջ տեղի աստիճանն է. վաղելու ժամանակ շնչա-
ռութիւնը խիստ նեղուելուն շատ վնասակար է սրտի
և կուրծքի հիւանդութիւն ունեցողներուն, բայց ա-
ռանց հիւանդութեան տկար մարդոց համար շատ ա-
ղէկ կրթութիւն մը կրնայ համարուիլ, մանաւանդ
երբ չափազանց ջրլայ:

Դ. Պարբէլ: Երդէն այս բառին ուրախաւիժ նշանակութեանէն կհասկցուի որ այս կրթութիւնը առողջութեան յարմար եղածներէն մէկն է, ինչպէս նախնի դարուց մէջ ալ մարմնամարզութեան գլխաւոր ճիւղերէն մէկն էր: Ե,յս կրթութեան օգտակարութեան շուտով համոզուելու համար պէտք է քաջ դիտել պարողներն, որոնց մանաւանդ կէս մէջքէն վար գտնուող միսերն մեծցած ու ուժովլցած են: Ստաբերին նիհար եղող տղոց խիստ օգտակար է: Իսկ ընկերութեանց զանազան խնճոյից մէջ իրրե ուրախութիւն պարելն խիստ փնասակար է, մանաւանդ կանանց, լսէ ասոր համար ինչ կրտս Ուոնսօ. “չատաղէկ է աճաբի մէջ պարելն, քան թէ պալներու մէջ:

Ղաշտերու մէջ կանանցի վրայ պարելն խիստ առողջարար է . իսկ ընդհակառակն քաղաքները պաշտերու մէջ , ուր բազմաթիւ անձինք ժողոված են , օդը կտաքնայ , կապականի և շնչառութիւնը կ'վնասի : Հոն կանայք և արք չափազանց ուրախութեան մէջ ըլլալով յողմենին չեն դգար . կանայք շատ անգամ կուրծքերնին ու թւերնին մերկ տաքէն պաղը անցնելով ցաւալի հիւանդութեանց ենթակայ ըլլալին միաքերնուն անգամ չեն անցրներ :

Կարծեմ բժիշկներն բոլոր այս տեսակ գեշու-
թեանց վնասակար հետեւութիւններն կտրմեն, բայց
խրատնին կզլանան. զի մինչև այսօր մեր ազգային բը-

ժիշկներէն և ոչ մէկն այս տեսակ և ասոր նման առողջութեան վնասակար կէտերու վրայ և մէկ դրութիւն մը ունի . և չգիտեմ թէ ինչ է պատճառը : Մեր ազգային բժիշկներէն միայն մէկն Տօթթոր Սէրփիէն էՖէնտին , (սմանեան արքունի բժշկական դպրոցի դասատու , զրած է առողջարանութեան վրայ , որուն ընթերցումը խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ ընթերցողաց :

Այս դրութեամբ քանի՜ փափուկ օրիորդներ և կանայք պալլներու մէջ քիչ ատենէն զիրենք մինչև գերեզման իջեցնելու հիւանդութեանց սերմերն չեն առած . քիչ մը ուրախութեան համար բոլոր կանքերնին հիւանդութեամբ և թշուառութեամբ կանցընեն . խիստ իրաւացի է Պ . թուրքերի սա խօսքը թէ «~~ուրախութեանց առաջինն է առողջութիւնը~~» :

Ե . Լոյս : Մարդուս մարմինը ջրային անասնոց նման ջրի մէջ ապրելու համար կազմուած է . վնաս որոյ լողալը մեղի համար արհեստ մի է , որ բաւական աշխատութեամբ կսովորի : Այս կրթութեան՝ մարդուս մարմնոյն նրա օգտակար ըլլալն հասկնալու համար պէտք է գիտել թէ ինչ կրնամք լողալու ատեն : Մարդուս ոտքերն և ձեռուքներն շարժման մէջ կմտնեն , առաջիններն կկարճընան , յետոյ մէկէն ի մէկ կձկտին ջուրը զարնելու և բոլոր մարմինը դէպ յառաջ տանելու . այս ատեն ձեռուքներն իրարու կից և դէպ ի գլուխը երկնցած՝ ջուրը ճղքելու համար կը զատուին . անմիջապէս դարձեալ առաջին դրութիւննին կառնուն գլխուն քովերը երկու շրջանակներ կազմելու , որոնցմով բոլոր մարմինը յառաջանայ . այս շարժմանց մէջ կոկորդի և կոնակի բոլոր միւսերը կը կարծրանան ու կպզտիկնան մարմինը տարածեալ , և գլուխը ջրէն դուրս պահելու համար . և կուրծքնալ

միւս կողմէն կլայնայ մարմնոյն ծանրութիւնը թե-
թեցնելու: Այս կրթութիւնը խիստ զօրացուցիչ է,
և հետեալաբար միսերն ու ոսկերքն ակար եղողներուն
խիստ յարմար է:

Մարդուս մարմինը պաղ ջրի մէջ գտնուած ա-
տենը մորթային արտաշնչութիւնը կարգիլուի. ամառ-
ուան խիստ տաք օրերն յոգնած, թուլցած մարդիկն
պաղ ջրին մէջ մանելէն յետոյ, նոր առողջութիւն
մը զգենելով բոլորովին կզօրանան, որոց վրայ շատ ա-
տեն կզարմանայ մարդս: Այս համառօտ տեսութե-
նէն կը հասկըցուի որ մանելու տեղերն ընդարձակ ըլ-
լալու են. վասն որոյ յատկապէս շինուած փոքրիկ
բաղանիքներն օգուտ չունին. և թէ որ ջուրը մտնողը
լողալ չգիտէ, բաւական է որ ջուրին մէջ եղած ա-
տեն ձեռուներն և ոտքերն երեցընէ, որոնցմէ յա-
ռաջ եկած ալիքներն մարմինը ջախջախելով լողալու
չափ օգուտ կրնայ տալ:

Լողալը խիստ օգտակար է մարդուս առողջու-
թեանը, և հետեալաբար զմարդիկ զանազան վտանգ-
ներէ ազատելու համար խիստ կարեւոր:

Արդէն ամեն ոք գիտէ թէ տարւոյս չորս եղա-
նակներուն մէջ ջուրը մտնելն աղէկ չէ, այլ միայն
ամառուան տաք օրերն, ինչպէս են գլխաւորաբար յու-
լիս և օգոստոս ամիսներն:

Հատկապէս գոհարաւ կրնան մտնել ջուրը. ուս-
տի անոնց համար կպատուիրեմք հետեւեալները. այ-
սինքն թէ այնպիսիք նախ ոտքերնին խօթելու են, և
յետոյ ձեռք մարմնոյն բոլոր միւս մասերն լորջիլ,
գլխաւորապէս գլուխն ու կուրծքը, իսկ եթէ այս
փոքրիկ զգուշութիւններէն յետոյ դարձեալ դող մը
գայ, երեսաց գոյնը նետէ, ակոսներն իրար զարնեն,
որոնք վտանգի մեծ նշաններ են, շուտ դուրս ելնելու է:

Նոյնպէս խիստ վնասակար է հոգի դէմ հանուիլ, հագուիլ կամ կենալ :

(Շարունակել)

ՈՒՍՈՒՄՆԵՐԸ

— Երբ երկրագնդիս աղ պարունակող մէկ տեղին օգը խիստ չոր ըլլայ, հետաքրքրական հետեւում թիւններ կունենայ. ինչպէս վերջին օրերս Բեռուի ամենաբարձր լեռանց վրայ այս օրինակ բան մը դիտած են :

Բանուկ և չոր հովերուն դէմ դրուած մարմիններն բնականաբար կ'ըմոտուին, ասոր համար Բեռուի նախնի բնակիչք օգին այս տեսակ չորցնող յատկութիւնը գիտնալով իրենց մեռելները թաղելու տեղ հողին երեսը կ'ընէին : Թաքամա կոչուած անապատին մէջ պատահմամբ այս տեսակ գերեզմանատոյն մը գտած է երեւելի բնագէտ և բժիշկ Սէլան . այր կին, տղայ վեց հարիւրի չափ համրած է . ամենն ալ շատ աղէկ վիճակի մէջ պահուած էին, կըսէ, նըստած և դէմքերնին զարմանք կնշանակէր . մէկ քանի դարերէ ի վեր այն վիճակին մէջ կեցած էին . ամենուն քով մէյմէկ եգիպտացորեան, կարաս և ուղնձէ անօթ մը ըլլալով :

— Վարիզէն քիչ հեռու գիւղի մը մէջ ամբողջ ընտանիք մը ճունաւորուած է թունաւոր տեսակ սունկ (մանխար) ուտելով :

Եյս առթիւ համառօտ կերպով կ'ծանուցանեմ, որ սունկն գոնէ մէկ քանի ժամ առանց քացախի

մէջ գնելու ուտելն միշտ վտանգաւոր է մինչև անգամ եթէ խիստ հաւանական նշաններով տեսակն որոշուած ալ ըլլայ : Այս տեսակ անդգուշութիւններէ հաղարներ ունայն տեղը մեռած են :

— Որչափ վտանգաւոր է տղոց ձեռքը ծծախառ (+իւրիւն) տալ :

Հատ մայրեր բոլորովին տգէտ ըլլալով չեն գիտեր թէ ինչ է անոր բաղադրութիւնը , եթէ փոքր ինչ տեղեկութիւն ունենային փոսփորի և ծածումբի ինչութեանը , ամեն զգուշութիւն ի գործ դնելով տղոց աչաց առջևէն հեռի կտահէին անոր ամաններն :

Ծծախառի բաղադրութեան մէջ գտնուող թունաւորիչ նիւթերն նկարագրելէն աւելի նախապատիւ կհամարիմ սա հետեւեալ օրինակն միայն յառաջ բերել ծնողաց ուշադրութեան յանձնելով զանի , եթէ ոչ քիմիաբանութիւն դաս տալ պէտք է , որ ոչ միայն ձանձրացուցիչ , այլ և անհասկնալի պիտի ըլլար . և ահա այս պատճառաւ է որ Ալեկսէան կարելի եղածին չափ կջանայ ըստ ամենայնի ռամկական կերպիւ խօսիլ օգտակար և զուարճալի ընելով :

Փարիզի արուարձաններէն մէկուն մէջ աշխատասէր և պարկեշտ ընտանիք մը երեք տարեկան ուստեր և 19 ամսուան աղջկան մը տէր , երկու զաւակովն ամենայն խաղաղութեամբ կապրէին :

1863 մայիս 21 ին՝ կինը իւր սովորական պարտաւորութեան համեմատ ամուսնոյն կերակուրը կը տանի , որ բնական տունէն 200 մղոն հեռու գործարանի մը մէջ կաշխատէր :

Նշրկու զաւակներն տունը քնացած կթողու , մեծը իր անկողնոյն վրայ , և փոքրիկն՝ օրօրոցին մէջ , տը-

դան քիչ ժամանակէն կարժննայ եւ աթոռի մը վըայ ելնելով դարակէն (շահ) տեսած Յծ միւսոններն կառնու եւ անոնցմով քրոջն օրօրոցին հետ խաղալով վերջապէս զանի կբռնկցին։

Դրացիներն խեղճ մանկան սրտաճմլիկ աղաղակներէն շարժելով կվաղեն եւ դուռը կոտրելով ներս կմտնեն, եւ ամեն մարդասիրութիւն չմնայելով՝ խեղճ աղայքն կրակին մէջէն կաղատեն եւ իրենց տունը կտանին. մանչ աղուն վէրքերն թեթեւ էին. իսկ խեղճ գառնուկինը խիստ ծանր եւ ցաւալի ըլլալով, յուսահատ՝ բայց դարձեալ առանց ժամանակ անցընելու եւ մօրը վերադարձին սպասելու հիւանդանոց կտանին։

ՇՅՆԻՇՅՆԻՔ

— Իժշկական տարեգրութեան մէջ չտեսնուած նորանշան երեւոյթ մը։

Կէյլէցի հայ մը՝ Յօհաննէս Յակոբեան անուանով՝ 28 տարեկան, 1860 մայիսին ջերմէ բռնուեր է եւ երեք ամիս քաշելէ ետեւ առանց դարմանի առողջացեր է. երկու ամիս ետքը նորէն բռնուեր եւ քանի մը ամիս քաշեր է, եւ աս անգամ փայծաղի կողմը պաւ մը ունեցեր է, որ իր դեղը դտնուած բժշկի մը դարմանել տուեր է. 1862 մարտին դարձեալ բռնուուեր է ջերմէ, որ քանի մը օրէն ինքնին անցեր է, եւ մարդն ալ առողջացայ ըսելով մշակութեան դացեր է. երեկոյին տուն դառնալուն նայեր է որ մարմինը քիչ մը սեցիր է, հետեւեալ օրը աւելի սեցեր. քանի մը օրէն սեւութիւնը անցեր է։ Միսէ մը ետքը նորէն կրկնուեր է սեւութիւնը եւ մէկ երկու օրէն գար-

ձեռք անցեր է : Ասանկ քանի մը անգամ սեռութիւնը կրկնուելէ ետեւ , այս տարի մայիսին մարդը բոլորովին սեցեր ու կատարեալ առաք մը եղիր է : Խնքը առողջ է , միայն փայծաղի կողմը թեթեւ ցաւ մը կզգայ .

Այս տարօրինակ դէպքը մայրաքաղաքիս արքունի բժշկական դպրոցին հետազոտութեանցը նիւթ եղած է , և մարդն ալ հոն է :

ՄԱՍԻՍ

— Հայեր , արդեօք կարող եմ սա երկու տողովս համոզել զձեզ և հասկցնել ամենայն դիւրութեամբ թէ Աւրոպային մեծ յառաջդիմութիւն ըրած է գրականութեան մէջ :

Այս տարուան յունիս ամսոյ մէջ նորատիպ գիրք մը հեղինակութիւն Սիքթօր Հիւկցի ութ օրուան մէջ 14,000 օրինակ ծախուած է ի Փարիզ : Ասոր համար լրագիրներն կըսեն թէ " ուղղորդներն այնքան շատ են , որ հեղինակն կամ տպագրիչն ստիպեալ է չորս զատ տպարաններու մէջ նորէն տպել տալ ամեն մէկն 15,000 օրինակի վրայ " : — Ինչպէս չքաջաւերուին հեղինակք , թարգմանիչք , գրագէտք , տպագրիչք , գրաշարք , ևայլն :

Իսկի՞նչ հայ , գրելու համար կ'ոգնիս . տպել տալու համար անտանելի ցաւեր կ'քաշես . իսկ ծախելու համար գրելէն աւելի կ'մտածես . կ'մխիթարուիս միայն տպել տուածներուդ վրայ նայելով . երբեմն կուլաս , երբեմն ալ կ'ինդաս . լաս ու խնդաս , տպագրիչն ստակը կ'ալհանցէ . յիրաւի բոլոր ասոնք գիտնալով մեծ համարձակութիւն է մեր Ազգին համար գրոց հրատարակման ղեաղիլ . և երանի անոր որ կ'յաջողի միայն տպագրութեան ստակն հանելով մէկ երկու տարուան մէջ

— Պ . Պ . Սրիք և Առանթ , որ բաւականօրէն մանակէ ի վեր աշխարհագրական ամենէն կարեւոր խնդրոյ մը լուծման զբաղեալ էին , այս տարի մայիսի վերջերը իրենց անխոնջ աշխատութեանը պտուղը քաղեցին : — Խնդիր մը , որուն համար շատերն իրենց կեանքը զոհած են դժբաղդաբար առանց իրենց նպատակին հասնելու :

Ա երոյիշեալ երկու բնագէտը՝ Սեղոս գետին վերի ծայրի սահմանը գտած և որոշած են հասարակածին հարսւային Կդ աստիճանին տակ : Եզրիպտոսի Փոխարքայն անոնց յատուկ շողենաւ մը ղրկած է Լսօնանէն մինչև Քէռ յառաջ երթալու համար :

Լնդղիոյ աշխարհագրական բնկերութիւնը Սրիք նաւապետին պատուանշան մը շնորհէր է Ա իրթօրիա Սիօղա անուն նոր լծին գիւտն ընելուն համար , ուսկից ծնունդը կանոնու Պահր—էլ—ապիատ անուն լիճը (Ճերմակ Սեղոս) :

— Փարիզի մէջ հրատարակուող սա հետեւեալ վեց լրագիրներն՝ Բռէս (մամուլ) . Տէպա (վէճ) . Բօնսթիթիւսիօնել (սահմանագրական) . Սիէքը (գար) . Բաթուի (հայրենիք) . և Բէի (երկիր) . տարեկաննին 64 ֆրանք բըլալով 200,000 թաթանորդ ունին . միայն Փարիզի մէջ 50,000 :

Լհա ընթերցասիրութիւն , ահա խմբագրութիւն :

— Լթինայի մէջ մօտերս նոր գիւտ մը եղած է պատահամբ : — Լշքատ մարդ մը ունեցած երկրին մէկ մասը փորել կսկսի առանց նպատակի , բաւական յառաջ երթալէն յետոյ կարծր բանի մը կհանգպի , որով քաջալերուած աշխատութիւնը կշարունակէ և վերջապէս կգտնէ բազմաթիւ գերեզմաններ բոլորու

վին աւագին մէջ թաղուած : — Վաղաքացիք իմանալով անսկիւապէս քննութեան կսկսին , որով մինչև հիմա անոնց մէջէն գտնուած է խերիքլէսի ժամանակակից պատերազմականի մը դերերդմանը : — « Վիչ օրէն ուրիշ հնութեանց հրատարակումն կկարդացուի » կըսէ աթենացի բարեկամս :

— Օարմանալի մահուան օրինակ մը Սօլէօնի մէջ : — Արկու դրացի ընտանիքներ 5—7 տարեկան մէյմէկ զաւակ ունէին . երկուքն ալ առողջ և աշխույժ , մինչև երեկոյ միատեղ խաղալով ժամանակ կանցընէին : Տղոց մէկը յանկարծ հիւանդանալով երեք օրէն կմեռնի . ընկերն իւր բարեկամին անշուշ և առանց կենաց անկողնոյն վրայ փռուած ըլլալը տեսնելով անմխիթար ցաւ մը կզգայ , և կմտածէ թէ ինքն ալ այնուհետև առանց անոր չպիտի կրնայ ապրիլ , ու կըսէ « Ես ալ կուզեմ հիւանդ ըլլալ ու մեռնիլ երթալ զանի գտնելու համար » : Աւարդարեւ նոյն օրէն անզգայ ամեն զուարճութեանց , յուսահատ կսկսի նիհարնալ և վերջապէս իր ընկերին նման երեք օր հիւանդ պառկելէն յետոյ կմեռնի վերջ տալով իր անտունելի ցաւոցն :

Ահա բարեկամութիւն , որ դժբաղդաբար շատ քիչ կտեսնուի հասակաւոր մարդոց մէջ անգամ :

— Պ . Սան Լէօն , Քէմբրիժուի մէջ երկրագործ , տունը հին ըլլալուն նորոգելու համար կը փլցունէ , և բարեբաղդաբար պատի մը մէջէն ոսկիի և արծաթի գումար մը կգտնէ 20,000 ֆրանքէն աւելի 15դ դարուն թուականն ունենալով :

— Ամերիկայի մէջ Դանքէնս զօրապետին ծառայ զինուորներէն մէկը ճալատօճ մը կգողնայ . տէրն

ընելով իբրեւ պատիժ իր յանցանացն ամբողջ ամֆա մը մալաբար զինւորին վզէն կախել տալով պտտցնել կուտայ բոլոր փողոցներն՝ կուրծքին վրայ այս բառերն գրուած խոշոր գիրերով՝

Եւ ե մալաբար գողին վախճանը :

— Պէտքերի մէջ նոր գիւտ մ'ալ ընելու վրայ են . քսան հոգի պարունակող կառքեր հասարակ փողոցներու համար՝ 8—9 ձիու այժ ունեցող մեքենա յով քալեցնելու :

Աշուի թէ այս տեսակ կառքերու մէկ հատին համար 15,000 ֆրանք ծախք պիտի երթայ :

— Փարիզի արուարձաններէն Վէրայի մէջ Պ. Սիւոիս մեռած ատենը 25,000 ֆրանք կտակ կընէ (1813 յունիս 27)՝ Վաշղիական անուն ճեմարանին , հարիւրին երեք շահով գործածելու , և յիշեալ ճեմարանին աշակերտաց քաջալերական նըուէրներու ծառայացնելու պայմանաւ :

— Փարիզի մէջ յունիս 11 ին տեղի ունեցաւ Բարեգործական անուն ընկերութեան մը ընդհանուր ժողովն , որուն համար հետեւեալն կկարգաւք . “ այս ընկերութիւնը , որ հիմնեալ է տասը տարիէ ի վեր , այս ր 2,744 անդամներէ կբաղկանայ . այս տարի 274 հիւանդ խնամած է , և ամեն ծախքն ընելէն յետոյ 60,000 ֆրանք դրամագլուխ մնացած է ” :

— Եւս տարի յունիս 21 ին Լցտրայի մէջ անդղիացի կին մը մեռնելու ատեն 250,000 ֆրանք կտակ ըրած է Լցտրայի բարեգործական ընկերութեան մը :

Այիափաքիմք որ այս մեծագործութեան օրինակին հետեւին մեր ազգային Տիկնայք ալ :

Ե.Ջ.Դ.

Հանդիսիս Գրատունը փոխուեցաւ ի Օ.Է.ն. ծիրլի խան՝ վերի յարկ թիւ 3 սենեակը :

Ե.Ջ.Գ.ԵՅԻՆ

Ինչպէս յայտնի է բաւական օրերէ ի վեր մայրաքաղաքիս թաղական խորհրդականաց ընտրութիւններն լմնցան , թէպէտ քիչ մ'ուշ և ոչ առանց դժուարութեանց ու աղմկի : Ուստի ամեն թաղ ունի հիմա իւր խորհուրդն , և կ'ուսումը թէ հետեալքար ամեն խորհուրդ ազգասիրաբար ձեռնարկած է գործադրելու իւր պարտքն ու պաշտօնը ըստ տրամադրութեանց Սահմանադրութեան :

Արդ՝ կարգը եկաւ Երեսփոխանաց ընտրութեան : — Գործադիր յանձնաժողովոյ յուլիս 21 թուով պաշտօնական ազդարարութենէն կնշանակուի , որ երկու—երեք շաբաթէն Երեսփոխանաց ընտրութիւնն ալ պիտի լմնայ . ընտրութիւն մը , որ Սահմանադրութեան սգին է , և որով միայն կաշնկալեմք ամեն բարիք ու բարեբաստութիւն սիրելի Ազգիս համար . ընտրութիւն մը , որ ամեն ճշմարիտ հայու խորին ուշադրութիւնը գրաւած է : Այսօր ամեն հայ անհամբեր կսպասէ այս մեծ ընտրութեան վախճանին , և իրաւունք ունի . քանզի այսադէ ընտրութեան ըստացման համար բաւական ներքին յուղմունք տեղի ունեցան և վեր ի վայր եղաւ ամբողջ Ազգն . ուստի հիմա որ քիչ մը կուրախանայ՝ արժանաւորած տեսնելով զինքն իր փափաքանաց , ներուի՞ դաս մը մտր-

դոց անհոգանալ այս փափուկ ընտրութեան մէջ : —
 Երեսփոխանական ընտրողաց համար է խօսքերն իս :
 Ուրեմն ընտրողք , լաւ քննեցէք . քանի մեծ
 է ձեր պարտաւորութիւնը . հայ ազգին երեսփոխան-
 ներն պիտի ընտրէք . տասը տարի է անոնց պաշտաման
 շրջանը . անոնց պիտի յանձնէք ազգային կառավա-
 րութեան մեծամարմին դէկն . միով բանիւ անոնց
 ձեռքն պիտի ըլլայ Ազգիս կանգնուամն ու կործանուամն ,
 կեանքն ու մահը : Յիշեցէք որ ազգային Երեսփո-
 խանութիւնը միանգամ պիտի ընտրուի ամբողջ . ա-
 կէց ետքը երկու տարին անգամ մ'ըլլալիք ընտրու-
 թիւնները մասնաւոր կհամարուին , վասն զի անոր
 միայն հինգերորդ մասը պիտի փոփոխի . և որովհե-
 տեւ ազգային Սահմանադրութեան օրինաւոր գոր-
 ծադրութեամբ հաստատութիւնը նաև հինգ տարի
 ետքը վերաքննութիւնը այսինքն Ազգիս ապագայն
 այս անգամ ընտրուելիք Երեսփոխանաց ձեռքն
 յանձնուած պիտի ըլլայ , նուիրական պարտք է ընտրել
 այնպիսիներն , որ Երեսփոխանութեան համար Սահ-
 մանադրութեան 68դ. յօդուածին պահանջած հան-
 գամանքն ունենայլէն զատ , գիտութեամբ , փորձա-
 ռութեամբ , հանճարով , տաղանդով և այլ ուրիշ
 կատարելութեամբ , նա՛ մասնաւոր ազգասիրու-
 թեամբ երեւելի հանգիսացած ըլլան Ազգին մէջ :
 Ընտրողք , մի՛ գուցէ նշանակէք այնպիսիներ , որոնք
 գատողութենէ , խորհելէ և խօհեմութեամբ խօսելէ
 զուրկ՝ մի՛ միայն իրենց կրից , իրենց կամացը գերի
 են , և իրենց գերեկից ընել կուզեն զազգն ի սպառ :
 Ընտրեցէք այնպիսիներ , որ ունենան զթոտ սիրտ ,
 որով զթան Ազգիս կարեկցութեան արժանի տխուր և
 օրտաճմլիկ վիճակին վըայ : — Եմեն հայ առ հաս-
 րակ արժանի չէ այս մեծ կոչման . ճշմարիտ հայն
 պէտք է փնտռել :

Կարողք, չըլլայ թէ ձեր բոլոր ուշադրութիւնք
 փայն ձեզի ներկայացուած ընտրելեայ ցուցակին վրայ
 դարձնէք . ազատ էք անոր հետեիլ կամ չհետեւելու .
 իրրեւ Ղիողկինէս լապտեր ի ձեռին որոնեցէք արժա-
 նաւորն . մի՛ խաբուիք տղու պէս ձեզի եղած սագ-
 րանքներէն , ուշ դրէք , չըլլայ թէ այսպէս ընդհա-
 նուր ընտրութեամբ միանգամ հաստատուելիք ամե-
 նակարեւոր մարմնոյ չնորդին ամենապիտանի անդամ-
 ներ : Ե՛հաւ և լաւ կհամոզուիք ըսածներուս , եթէ
 անգամ մը դարձնէք աւերնիդ հայ ազգիս կարեւիւր
 մարմնոյն վրայ . տառապանաց արեամբ շաղխուած
 կհսկէ ցաւազին . կիսաշունչ դետինը փուռած՝ ձեռք,
 օգնութիւն կխնդրէ . և միթէ լոկ տեսնելով կրնաք
 անցնիլ . կրնաք անդգայ դանուիլ անոր հեծեծանացը .
 չէք փութար կարող բժիշկներ հանել , որպէս զի ան-
 հրաժեշտ եղած դարմանն ամենայն ճարտարութեամբ
 փութացնեն . դարմանեն անոր վէրքերը , պատեն
 ու պէտք եղած սպեղանիքն մատուցանեն :

Նրերսփոխանք պիտի ըլլան զանի դարմանողն . և
 եթէ , քաւ , անհմուտ , անփորձ և անհոգ անձինք
 ըլլան , շատ քիչ ժամանակէ ետքը պիտի լսեմք անոր
 մահանալն . . . ու ցաւինք , բայց ի զուր՝ որովհետեւ
 անագան . և միթէ սոսկալի ճիւղներ չեմք ըլլար ,
 եթէ մէք մեզէն մեր ազգային հիւանդ մարմնոյն մա-
 հանալուն պատճառ ըլլամք : — Շշմարիտ ազգասէր
 Նրերսփոխաններ պէտք են . զանոնք նշանակելու հա-
 մար վայրկեան մը միայն բաւական չէ . ժամերով
 քննութեան կարօտ է . քուէթուղթերն եկած ատեն
 պէտք չէ հարեանցի կերպով անցնիլ . այն թուղթերն,
 որ մեզ պիտի ներկայացուն , մեր բաղդադիրներն են ,
 անոնցմով պիտի վճռեմք մեր և հետեւաբար ամբողջ
 ազգի մը մահն ու կեանքը . և վայ անոր , որ իւր

ձեռքով կգրէ իր և իր ազգին մահուան վճիռը . յա-
ւիտենական նախատանաց արժանի է այնպիսին : Ա՛յ եր-
ջապէս՝ ընտրողք , մեր շուրջը կպտտի գեղեցիկ բաղդ-
մը . ունիմք հայրանանմ . Խնքնակալ մը , և Լնոր
շնորհած Սահմանադրութիւնը . վանե՛նք այս ինքնեկ
բաղդը , և միթէ անխոհեմութիւն բռած չեմք ըլլար ,
ու աշխարհի ազգաց իրաւացի նախատանաց արժանանար :
Հազար վառք այն ընտրողին , որ ուշադրու-
թեամբ կկատարէ իր անհրաժեշտ պարտքն այս ծա-
նրը պարագային մէջ :

— Սամաթիոյ Եփեսոսացի թաղին “ մատե-
նադարանի ” ընկերութիւնը Լզգիս օգտակար ծա-
ռայութիւն մ’ընելու նպատակաւ իր գրասենեակին
մէջ ընդհանուր ատենախօսութիւն ընել որոշած է :

Եւս որոշման գործադրութեան սկիզբն եղաւ
յուլիս 14 կիրակէ օրը՝ արժանայարգ Պ . Յակոբ
Խանճեանի մէկ գեղեցիկ ատենախօսութեամբն , որ
էր ընթերցասիրութեան կարեւորութեան և անոր
մեծամեծ արդեանց վրայ :

Ունկնդիրք շնորհակալ եղան թէ՛ Լտենախօսին ,
և թէ՛ մանաւանդ յիշեալ ընկերութեան , որոյ այս
որոշումն արդարեւ մեծապէս կօգտէ թաղին բարոյա-
կան և մտաւորական յառաջդիմութեանը . ուստի
մեք ևս յետ անկեղծ շնորհակալութեան կիսնդրեմք
յիշեալ ընկերութեան յարգոյ անդամներէն որ ան-
դադար յարատեւէ այս որոշման գործադրութիւնը :

Սակեւ հառաջակեմք յաճախ ատենախօսել ըն-
թերցասիրութեան օգտից վրայ , որ՝ փորձառու-
թեամբ կըսեմք , խիստ քիչ կտեսնուի ազգիս մէջ :

— Հասարակաց սիրելի Պեթ . Խորբեանք յու-

լիս 15 երկուշաբթի օրը ողջամբ մայրաքաղաքս հասաւ՝ իրեն յանձնուած հօտին անդորրութեան ու Ս. Կարապետի վանուց բարեկարգութեանը դէմ ելած արգելքներն ու դժուարութիւնները բառնալու համար :

— Ս. Երուսաղէմի պատրիարքական փոխանորդ Գ.եր. Իսահակ Օ. վարդապետը, որ օրինաւոր վկայականներով Ս. Լըմիածին գացած էր եպիսկոպոսութեան բարձր աստիճանն ընդունելու, յուլիս 17 ին ողջամբ մայրաքաղաքս վերադարձաւ :

Գ.եր. Իսահակ Ս. Եպիսկոպոսն Գումգափու ելնելով, խոռոն բազմութեամբ և եկեղեցական հանդիսիւ Գումգափուի դուրսի եկեղեցին գնաց, և ժողովուրդը օրհնելէն յետոյ, ուղղակի Պատրիարքարան հասաւ :

— Ընցեալ կիրակէ (յուլիս 21) Պալատիոյ Ըմենափրկչի վարժարանին պարգևաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ փառաւոր կերպիւ ի ներկայութեան Տեղապահ Արքայան Հօր. Գ.եր. Իսահակ Ս. Եպիսկոպոսի, Խորմեան, Սէթեան Գ.եր. Հարց, և ուրիշ արժանապատիւ կղերաց :

Եկեղեցին, որ էր հանդիսատեղին, լցուած էր պանդուխտ ազգայնովք և հրաւիրեալ ուսումնականներով :

Սեծայարգ Պ. Փափազեան, որ վարժարանին հայկաբան — գասատուն է, ազգու առենախօսութեամբ մը բացաւ հանդէսը, և աշակերտաց ուսումնական վիճակն յայտնեց հանդիսականաց ըստ վեկայութեան Քննչաց. աւելցուց նաև ազգային ներկայ վիճակին վրայ գեղեցիկ խորհրդածութիւն մը,

և թէ՛ սրչափ պէտք է խնամ ատենել ուսումնական յառաջողիմութեան դաւառաբնակ ազգայնոց : Ասոր յաջորդեցին հետզհետէ պարզեւարաշխութիւնը , և ուրիշ հայերէն ատենախօսութիւններէ զատ՝ դաղղեաբէն և տաճկերէն խօսքեր , որոնք կարդացին աշակերտք . և ազգային ընտիր երգեր :

Հանդիսականք վարժարանին այս օրինակ վկայեալ յառաջողիմութեան վրայ ուրախացած շնորհակալութեամբ մեկնեցան :

Յիշատակութեան արժանի է ընդի Ղալաթիացի մը որ ինքն նուիրեր է պարզեւարաշխութեան վերաբերեալ գիրքերն , և չուզէր իր անուան հրատարակութիւնը : — Ընտ արդարեւ ուսումնասէր Ընտ մը :

— Օգոստոսիառ Ինքնակալէն վարձատրուեցան Երաման մեծապատիւ Կարապետ Պէյ երրորդ կարգի Սէճիտիյէ պատուանշանաւ . Ըղաթօնեան մեծապատիւ Գրիգոր Լէֆէնտի Իւլայի երկրորդ աստիճանաւ . Կուրեան մեծարգոյ Յովհաննէս Լէֆէնտի հինգերորդ կարգի Սէճիտիյէ պատուանշանաւ , որ Թարգմանական պաշտօնով Սերովիա գացած է :

— Ուստաց Եղեկոսանդր Կայսրն ալ Սէն — Սթանիսլաւ պատուանշանը շնորհեր է Շահնազարեան արժանապատիւ Կարապետ Սարգսպետին :

Ծ Ե Ն Ո Ւ Ց Մ ՈՒՆ Ի

— Օմիւռնիոյ մէջ հրատարակուած Ծաղիկ անուն պատուական Հանդիսին մայրաքաղաքիս մէջ ունեցած յարգոյ բաժանորդներէն կինդրուի , որ ցուռիչ ընկալագիրը ներկայացուցած ատեն փութան

վնասել յիշեալ Հանդիսին եռամսեայ բաժանորդա-
գինը (քսան ղրուշ), որով փոքրիկ քաջալերութիւն
մ'ըրած կրկան անոր մեծարդոյ Խմբագրին :

Յուսամբ թէ այս Հանդէսը , որուն պարու-
նակութեան ընտրութիւնը անուշանայի է , քիչ օրէն
դարձեալ կհրատարակուի շնորհիւ ազգային բարերա-
րաց յօգուտ ազգիս և ի նախատինս իւր ոսոխացը ,
որոց դարաններովը հարկադրած է ընդմիջել իւր այս
չորրորդ շրջանը . . . :

— Տեառն մերոյ Ս . Գերեզմանին ուրուանկարն
և ազգային Սահմանադրութեան խորհրդաւոր պատ-
կերը կծախուին ամեն հայ գրավաճառաց քով 10
ահան ղրուշի : Ըսոնք Արուստղեմայ Ս . Յակոբեանց
վանքին վիմագրատունէն ելած են , որոց վրայ կը
տեսնուի վիմագրին ճարտարութիւնը : — Ասե կը
գտնուի գրավաճառաց քով դրաբառ լեզուով ճառե-
րու տետրակ մը գեղեցիկ տպագրուած , զորոնք յիշ-
եալ հռչակաւոր վանքին ժառանգաւորաց ուսումնա-
րանին յառաջագէմ աշակերտներն խօսած են յունիս
20 ին՝ մեր երանաշնորհ թարգմանիչ Ս . Հարց Սա-
հակայ և Ս'երոսայ տօնին օրը :

Այս ամենուն վրայ , որոնք Ս . Արուստղէմի
արժանապատիւ Ս'իաբանութեան ուսումնասիրական
ջանից գեղեցիկ արդիւնքն են , հրաւիրելով Ազգիս
ընդհանրութեան ուշադրութիւնը , քաջայայտ եմք որ
կառաւելու օր ըստ օրէ իր յարգն ու վարկը յիշեալ
պատուարժան Ուխտին վրայ :

Հանդիսիս գրատունը, որ է ի Օ. Էնձիրլի խան
վերի յարկ թիւ 3, կծախուին հետեւեալ գրեանք:

Աւելան Դասարարութեան. Ա. Ե. Բ. հատոր. գին մէկ
հատորի 10 զբէ: Տաշար Մասնայ Ա. Ե. Բ. թիւ գին 1 զբէ:
Նէկարիէ Այս Նահապահ. գին 5 զբէ:

Մեհապահի Աշրի, իմ արտադր. վարդապետ. գին 10 զբէ:
Հասարակ չափան Աստղատոյ. գին 8 զբէ:

Մարեհարան Ժողովրդեան. գին 2 զբէ:

Ասոնք կգտնուին նաեւմէն Հայ գրաւաճառներու քով:
— Հանդիսիս վերաբերեալ ո՛ր և է գրուած պէտք է
հետեւեալ “հասցէ” ու ուղղութի. “Հ. Ս. Ալաճաճեան.
Տնօրէն Կիլիկիա Հանդիսի, ի Զէնձիրլի խան” վերի յարկ
թիւ 3:

ՀԱՆԴԻՍԻՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Այս հանդիսը առ այժմ ամիսը երկու անգամ կը
հրատարակուի. 2. Տարեկան գինը ԿԱՆՍԿ 20 լուրուշ-
նոց արծաթ Մէճիտիյէ մը. 3. Գուրս խրուելիք Օ-
րագրոց ճամբուն ծախքը առնողին վրայ է:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍ. Զէնձիրլի խան. վերի յարկ
թիւ 3:

ԹԻՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն Աղա Ճամճեան:

ՊՐՈՒՍՏՏ. Թէոփիլէ Աղա Քայլունեան:

ՀԱԼԷՊ. Յովհաննէս Աղա Քիւրքճիանօֆ:

ԻԶՆԻՄԻՏ. Յակոբ Աղա Նազարեթեան:

ԿԱՐԻՆ. Արժանապատիւ Տ. Գրիգոր Տ. Մինասեան:
ԻԶՄԻՐ. Ժողիկի գրասենեակը:

ՏՐԱՊԻԶՕՆ. Խաչատուր Աղա Էմման:

ԿԵՅՎԷ. Խաչատուր Աղա Մանուկեան:

ՊԱՐՏԻԶԱԿ. Թորոս Աղա Մինասեան:

ՔԵՐԱՍՕՆ. Գէորգ Աղա Խ. Մազմանեան:

ԹՈՂԱՂ. Գէորգ Աղա Սէֆերեան:

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Կարապետ Աղա Նազալեան:

ԱՏԱՆԱ. Նազարեթ Աղա Շահպազեան:

ԱՏԱՐԱԶԱՐ. Մ. Յակոբ Աղա Տ. Գրիգորեան:

ՏՊԱՐԱՆԻ ՏԻՎԻՏՅԱՆ ԹԱԴԵՈՍԻ ՔԻՐՔՃԻ ԽԱՆ